

بررسی ضریب همکاری گروهی و هم‌تألیفی نگارندگان مقاله‌های منتشر شده در نشریه رستنیها طی سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۳

دریافت: ۱۳۹۴/۰۳/۱۲ / پذیرش: ۱۳۹۴/۰۴/۰۸

جواد بشیری: مربی پژوهش مرکز فناوری اطلاعات و اطلاع‌رسانی کشاورزی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، تهران (j.bashiri@areo.ir)

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی ضریب همکاری گروهی و هم‌تألیفی مقاله‌های منتشر شده در نشریه رستنیها از سال ۱۳۷۹ (نخستین شماره) تا پایان سال ۱۳۹۳، انجام شده است. علاوه بر آن، پرتولیدترین نگارندگان، پرتولیدترین سازمان‌ها یا مؤسسات از لحاظ مشارکت در انتشار مقاله‌های گروهی (هم‌تألیفی) و همچنین مشخص شدن کشورهایی که بیشترین مشارکت و همکاری را در تولید مقاله‌های منتشر شده در نشریه رستنیها دارند، نیز از دیگر اهداف پژوهش حاضر محسوب می‌شود. جامعه آماری پژوهش حاضر را که به روش علم‌سنجی انجام شده، ۳۹۰ عنوان مقاله منتشر شده در دوره زمانی ۹۳-۱۳۷۹ تشکیل می‌دهد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که از مجموع ۳۹۰ عنوان مقاله منتشر شده ۸۸٪ به زبان فارسی و ۱۲٪ به زبان انگلیسی است. شصت و یک درصد از نگارندگان اول مقاله‌ها، مرد و ۳۹٪ زن هستند. از میان کشورهایی که در انتشار مقاله‌ها فعالیت داشته‌اند، پس از ایران که در تولید حدود ۹۵٪ مقاله‌ها مشارکت دارد، کشور آلمان، ژاپن و ارمنستان بیشترین همکاری را دارند. از میان مؤسسات و مراکز علمی، مؤسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی کشور با ۱۶۵ مقاله (۴۲٪) بیشترین مشارکت و همکاری علمی را دارد و پس از آن دانشگاه تهران با ۲۰ و دانشگاه گیلان و دانشگاه آزاد اسلامی هر کدام با ۱۹ نگارنده در رتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند. اغلب نگارندگان به کار گروهی و تولید آثار علمی مشترک یا هم‌تألیفی گرایش دارند به نحوی که ۷۵٪ مقاله‌ها توسط چندنگارنده‌ای تهیه شده و از میان مقاله‌های هم‌تألیفی ۳۶٪ مقاله‌ها دارای سه نگارنده است. براساس نتایج به دست آمده، فرضیه پژوهش مبنی بر تعیین همبستگی بین میزان مقاله‌های منتشر شده و هم‌تألیفی نگارندگان در نشریه رستنیها با ۷۷٪ تأیید شد.

واژه‌های کلیدی: تولید علم، چندنگارندگی، علم‌سنجی، هم‌تألیفی، همکاری علمی

A survey on collaboration rate and co-authorship in published articles of Rostaniha (Botanical Journal of Iran) during 2000 to 2014

Received: 02.06.2015 / Accepted: 29.06.2015

Javad Bashiri: Researcher, Agricultural Information and Technology Center, Agricultural Research, Education and Extension Organization (AREEO), Tehran, Iran (j.bashiri@areo.ir)

Summary

In this study, coefficient group collaboration and co-authorship papers published in Rostaniha journal (Botanical Journal of Iran) from 2000 to 2014 has been done. In addition, identifying the most active authors, organizations or institutions are involved in publishing articles group (co-authorship) and the countries with the highest participation and cooperation in the production of articles are the other objectives of the present study. The present study is conducted by scientometrics method and the research population including 390 articles published during 2000-14. Research findings show that, from 390 published articles, 88% was in Persian and 12% in English language. Sixty-one percent of authors were males and remained 39% as females. From the contributed countries, except Iran by 95%, Germany, Japan and Armenia have had the most contribution. Iranian Research Institute of Plant Protection (IRIPP) by 165 articles (43.2%) was the most contributed institute followed by Tehran University with 20, and Gilan University and Islamic Azad University with 19 authors each. Most of the authors were tending to teamwork and co-produced of scientific works so that 75.4% of articles have been published through multi authorship cooperation while 36.7% have been written by three authors. The research hypothesis, "the existence of positive relation between published articles and co-authorship in Rostaniha journal" has been confirmed by 77.4%.

Keywords: Co-authorship, group participation, multi-authorship, scientific cooperation, scientometrics

مقدمه

جدیدترین یافته‌های علمی، اغلب به صورت مقاله و در قالب مجلات تخصصی منتشر می‌شوند. مقاله‌هایی که در این مجلات منتشر می‌شوند، منعکس‌کننده تازه‌ترین دیدگاه‌ها و آخرین دست‌آورد‌های علمی پژوهشگران و نگارندگان محسوب می‌شوند. بررسی اجمالی مجلات تخصصی چاپی که در سال‌های اخیر منتشر شده‌اند، حاکی از روند رو به رشد همکاری‌های علمی و فعالیت‌های پژوهشی گروهی نگارندگان است. توسعه علمی و کسب نتایج و دستاوردهای مهم پژوهشی در هر زمینه موضوعی، مستلزم مشارکت و همکاری دانشمندان، پژوهشگران و متخصصان آن حوزه است. همکاری‌های علمی و پژوهشی که به عنوان کار مشترک پژوهشگران برای دستیابی به هدف مشترک، یعنی تولید علم و اطلاعات علمی تعریف می‌شود، یکی از شاخص‌های اصلی توسعه علمی هر جامعه است و به موضوعی اساسی در سیاست‌گذاری‌های علمی تبدیل شده است.

در سال‌های اخیر علاقمندی و تمایل کشورها و نظام‌های اطلاعاتی و علمی آن‌ها در رابطه با همکاری‌های علمی و پژوهشی در سطح بین‌المللی به طور قابل‌ملاحظه‌ای افزایش یافته است. این مشارکت‌های بین‌المللی در بیشتر کشورها رو به گسترش است. همکاری‌های علمی و پژوهشی کشورهای در حال توسعه با کشورهای پیشرفته می‌تواند موجب رشد و گسترش توانایی علمی این کشورها و اتصال به شبکه‌های علمی و پژوهشی در سطح جهان شود (Riyahi & Nouroozi 2011). مطالعات انجام شده در این زمینه نشان می‌دهد که پژوهشگران به فعالیت‌های مشترک علمی و انجام کارهای گروهی، بیشتر تمایل دارند تا فعالیت‌های انفرادی و این نگرش می‌تواند منجر به ارتقای سطح کیفی مطالعات و دستیابی به نتایج دقیق علمی شود (Danesh et al. 2009). در رابطه با گرایش نگارندگان به انجام کار مشترک و نوشتن مقاله‌های گروهی، آبام (Abam 2000) معتقد است تحقیق در هر حوزه، ویژگی‌های خاص خود را دارد. در حوزه‌های علوم تجربی و ریاضی به دلیل ضرورت استفاده از آزمایشگاه و کارگاه، فعالیت گروهی بیشتر از حوزه‌های علوم انسانی و اجتماعی است.

با توجه به پتانسیلی که سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی از نظر تنوع موضوعات تخصصی، کثرت پژوهشگر، عرصه‌های تحقیقاتی، امکانات پژوهشی و بسترهای مناسب برای انتقال یافته‌های پژوهشی مانند مجلات تخصصی و ... دارد می‌تواند شرایط مناسب و مساعدی را برای همکاری‌های علمی پژوهشگران و تولید دانش به شکل گروهی (هم‌تألیفی) فراهم نماید. سالانه تعداد زیادی طرح و پروژه تحقیقاتی در این

سازمان تصویب و اجرا می‌شود. مشارکت پژوهشگران و مجریان طرح‌ها و پروژه‌های تحقیقاتی سازمان در تولیدات علمی مشترک (هم‌تألیفی)، می‌تواند ارتقای سطح کیفی مطالعات و دستیابی به نتایج دقیق علمی را در پی داشته باشد. با توجه به اهمیت و ضرورت موضوع ارتقای سطح کیفی مطالعات و دستیابی به نتایج دقیق علمی و لزوم آگاهی‌یافتن مدیران و مسئولان پژوهشی سازمان از روند تولیدات علمی مشترک که به صورت هم‌تألیفی در انتشار مقاله‌های علمی حوزه کشاورزی نمایان می‌شود، پژوهش حاضر سعی دارد از طریق بررسی مقاله‌های منتشر شده در یکی از مجلات علمی-پژوهشی سازمان با عنوان "رستنیها" طی سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۳ ضریب همکاری گروهی و هم‌تألیفی نگارندگان این نشریه را مورد مطالعه قرار دهد.

در این پژوهش، ضریب همکاری گروهی و هم‌تألیفی نگارندگان مقاله‌های منتشر شده در نشریه رستنیها از سال ۱۳۷۹ (نخستین شماره) تا ۱۳۹۳ به عنوان مسئله اصلی پژوهش، مورد بررسی قرار گرفته است. علاوه بر آن، پرتولیدترین نگارندگان، پرتولیدترین سازمان‌ها یا مؤسسات از لحاظ مشارکت در انتشار مقاله‌های گروهی (هم‌تألیفی) و همچنین مشخص شدن کشورهایی که بیشترین مشارکت و همکاری را در تولید مقاله‌های منتشر شده در نشریه رستنیها دارند، از دیگر مباحثی است که مورد بررسی قرار گرفته است. در این مطالعه، تمامی مقاله‌های بلند و مقاله‌های کوتاه و همچنین مقاله‌هایی که به شکل ضمیمه منتشر شده‌اند، به عنوان مقاله اصلی در نظر گرفته شده است. با توجه به اهمیت و ضرورت انجام فعالیت‌های پژوهشی به صورت گروهی، فرضیه پژوهش این است که آیا بین میزان مقاله‌های منتشر شده و هم‌تألیفی نگارندگان در نشریه رستنیها در سال‌های ۱۳۷۹ الی ۱۳۹۳، رابطه معنی‌داری وجود دارد؟

همکاری علمی و فعالیت گروهی در پژوهش و انعکاس نتایج و یافته‌های آن که امروزه بیشتر با عبارت هم‌تألیفی از آن یاد می‌شود، سابقه‌ای دیرینه دارد و سوابق مکتوب و مستند مربوط به آن به اوایل قرن ۱۹ میلادی و همکاری شیمیدان‌های فرانسوی برمی‌گردد (Heydari & Safavi 2012). در سال‌های اخیر، در کشورهای مختلف و از جمله در ایران مطالعات زیادی در حوزه هم‌تألیفی انجام شده است. البته در ارتباط با هم‌تألیفی در مجلات تحت پوشش سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی تاکنون هیچ‌گونه مطالعه‌ای انجام نشده است و پژوهش حاضر برای نخستین بار به بررسی یکی از مجلات علمی-پژوهشی سازمان می‌پردازد. چند نمونه از پژوهش‌های هم‌تألیفی

۲۳۶ و ۱۶۷ مقاله بیشترین همکاری گروهی را در تدوین مقاله داشته‌اند. در نتیجه میزان همکاری گروهی میان نگارندگان مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران طی دوره یاد شده در سطح مناسبی قرار دارد.

- پیشینه پژوهش در خارج

در پژوهشی که توسط ونگ و همکاران (Wang *et al.*) (2005) انجام شد، همکاری‌های علمی را در سطح کشور چین مورد بررسی قرار دادند. آن‌ها با بررسی مقاله‌های تألیف مشترک در میان پژوهشگران چینی، از چهار دیدگاه همکاری درون‌سازمانی، همکاری درون‌منطقه‌ای، همکاری منطقه‌ای و همکاری بین‌المللی مقاله‌ها را بررسی کردند. داده‌های این پژوهش از پایگاه مقاله‌ها و استنادات علمی و فن‌آوری چین جمع‌آوری شد. نتایج بررسی وانگ و همکاران نشان داد که هر چهار نوع همکاری در چین روند رو به رشد دارد و مناطق مختلف دارای الگوهای همکاری متفاوتی منطبق بر سطوح توسعه اقتصادی، فنی و علمی بودند. در واقع تمام مناطق بر ارجحیت همکاری درون‌سازمانی تأکید کرده بودند. یافته‌های پژوهش نشان داد که فاصله جغرافیایی هنوز یکی از موانع اصلی در همکاری‌های علمی و فنی است (Ibanez *et al.* 2013)، ارتباط میان همکاری پژوهشی، تعداد مقاله‌ها و تعداد استنادات تولیدات علمی استادان دانشگاهی اسپانیا در رشته علوم رایانه در سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۹ را مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش نشان داد که بیشترین درصد مقاله‌ها توسط سه نگارنده و کمترین درصد توسط یک نگارنده نوشته شده است. مقاله‌های دو نگارنده‌ای نسبت به مقالاتی که توسط نگارندگان بیشتری نوشته شده است، استناد بیشتری دریافت کرده‌اند. همچنین، نتایج پژوهش نشان داد که تفاوت معنی‌داری در تعداد استناد به مقاله‌های دارای دو نگارنده و یک نگارنده وجود ندارد (Ahn *et al.* 2014)، به بررسی ۶۵۸۲۹۷ مقاله علمی کشور کره جنوبی پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد که تعداد مقاله‌های علمی چندنگارنده نسبت به مقاله‌های تک‌نگارنده بیشتر است و همکاری‌های بین مؤسسه‌ای (همکاری با دانشگاه‌های دیگر) برای تولید مقاله علمی نسبت به همکاری‌های درون مؤسسه‌ای و همچنین مقاله‌هایی که توسط یک نگارنده تولید شده، رشد چشمگیری داشته است. بررسی پژوهش‌های انجام شده نشان می‌دهد که در سال‌های اخیر در حوزه هم‌تألیفی، مطالعات زیادی در ایران و کشورهای دیگر صورت گرفته است. با توجه به پیشینه‌های ذکر شده می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که همکاری علمی و هم‌تألیفی در اکثر پژوهش‌های انجام شده وجود داشته و در سال‌های اخیر روند رو به رشدی داشته است.

که در سال‌های اخیر در ایران و سایر کشورها انجام شده‌اند عبارتند از:

- پیشینه پژوهش در داخل کشور

در پژوهشی که توسط زارع فراشبندی و همکاران (۲۰۰۶) با عنوان مشارکت گروهی و موضوعات اصلی مقالات مجله علمی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز انجام گرفت، آن‌ها با استفاده از روش علم‌سنجی تعداد ۴۲۰ مقاله شماره‌های ۱ تا ۴۷ مجله علمی پزشکی اهواز که در فاصله سال‌های ۸۴-۱۳۶۴ منتشر شده‌اند را مورد مطالعه قرار دادند. جمع‌آوری داده‌ها از طریق مراجعه به اصل مدرک صورت گرفته است. یافته‌های پژوهش نشان داد که سهم مشارکت زنان در تولید مقالات این مجله کمتر از سهم مردان است و همکاری بین نگارندگان بیشتر به صورت دو نفری است. در مجموع تمایل به همکاری بین نگارندگان این مجله در سال‌های مورد بررسی روندی رو به رشد داشته و تمایل به همکاری گروهی در آنان بیشتر از کار انفرادی است. ضریب همکاری گروهی بین نگارندگان این مجله ۰.۴٪ است که گویای همکاری گروهی متوسطی است. از نظر پراکندگی موضوع، به ترتیب موضوعات کودکان، فیزیولوژی و داروسازی بیشتر مورد توجه بوده است. حیدری و صفوی (۲۰۱۲) در مطالعه‌ای با عنوان "ضریب همکاری گروهی نگارندگان در مقاله‌های مجله پژوهش در پزشکی"، تعداد ۲۵۰ مقاله که در سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۰ توسط ۱۰۲۰ نگارنده نگارش شده بود را بررسی کردند. نتایج تحقیق نشان داد که گرایش نگارندگان طی دوره مورد مطالعه به تک‌نگارندگی کاهش یافته و نگارندگان بیشتر به هم‌تألیفی (بیشترین تعداد مقاله‌های با چهار نگارنده نگارش شده است) تمایل دارند، به طوری که ضریب همکاری نگارندگان از ۰.۶۴٪ در سال ۱۳۸۶ به ۰.۷۶٪ در سال ۱۳۹۰ افزایش یافت که نشان می‌دهد نگارندگان مقاله‌های این نشریه بیشتر تمایل به تولید آثار مشترک دارند. در پژوهشی دیگر، معرفت و همکاران (Marefat *et al.* 2013)، به بررسی وضعیت همکاری گروهی نگارندگان مقاله‌های تألیفی در مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران طی سال‌های ۸۹-۱۳۸۱ پرداختند. این پژوهش به شیوه علم‌سنجی انجام شده است و جامعه آماری آن را ۳۹۳ مقاله تألیفی تشکیل می‌دهد. داده‌های گردآوری شده با استفاده از نرم‌افزار اکسل ورود اطلاعات و دسته‌بندی شد. از طریق آمار توصیفی، توزیع فراوانی، درصد فراوانی و میانگین تعیین شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که میانگین ضریب همکاری گروهی نگارندگان مقاله‌های منتشر شده در دوره مورد بررسی ۰.۶۱٪ بود. دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران و علوم پزشکی تهران به ترتیب با

که آیا بین میزان مقاله‌های منتشر شده و هم‌تألیفی نگارندگان در نشریه رستنیها در سال‌های ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۳، رابطه معنی‌داری وجود دارد؟

نتیجه

براساس اطلاعات به دست آمده، از مجموع ۳۹۰ عنوان مقاله مورد بررسی در این پژوهش، ۲۴۳ مقاله یعنی ۸۸٪ مقاله‌ها به زبان فارسی و ۱۲٪ مقاله‌ها یعنی ۴۷ عنوان به زبان انگلیسی چاپ و منتشر شده است.

همچنین بررسی‌ها نشان می‌دهد که ۶۱٪ از نگارندگان اول مقاله‌ها را مردان و مابقی (۳۹٪) را زنان تشکیل می‌دهند.

با توجه به وضعیت جامعه اطلاعاتی امروز، متخصصان ناگزیر از همکاری با هم هستند؛ چرا که با همکاری علمی قادرند به دانش، مهارت‌ها، منابع و امکاناتی دست یابند که بی‌شک برای دستیابی فردی به آن‌ها با مشکل مواجه خواهند بود.

روش تحقیق

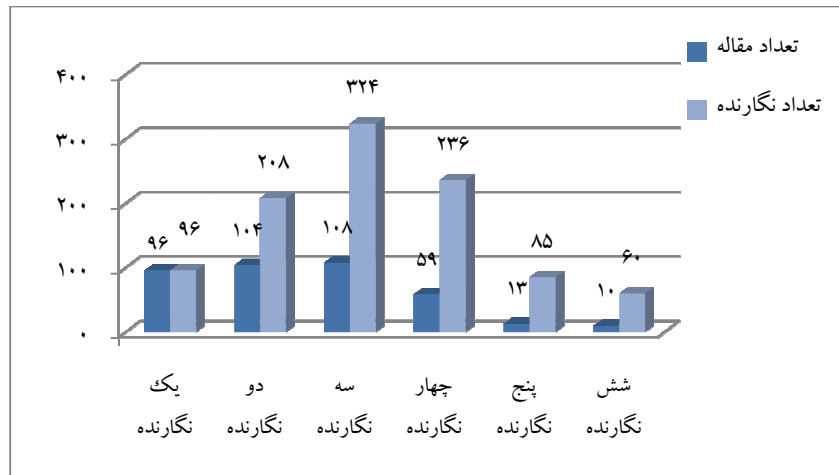
نوع مطالعه، پیمایشی-تحلیلی است و برای انجام این پژوهش از روش علم‌سنجی استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش را ۳۹۰ عنوان مقاله تألیفی منتشر شده از سال ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۳ تشکیل می‌دهد. با توجه به اهمیت و ضرورت انجام فعالیت‌های پژوهشی به صورت گروهی، فرضیه پژوهش این است

جدول ۱- وضعیت انتشار مقاله‌های نشریه رستنیها در دوره زمانی مورد مطالعه

ردیف	سال	یک نگارنده	دو نگارنده	سه نگارنده	چهار نگارنده	پنج نگارنده	شش نگارنده	فراوانی	درصد از کل
۱	۱۳۷۹	۵	۵	۳	۰	۱	۰	۱۴	۳/۶
۲	۱۳۸۰	۸	۹	۱	۳	۰	۱	۲۲	۵/۶
۳	۱۳۸۱	۴	۸	۲	۰	۰	۰	۱۴	۳/۶
۴	۱۳۸۲	۷	۶	۷	۳	۰	۰	۲۳	۵/۹
۵	۱۳۸۳	۲	۸	۵	۶	۰	۰	۲۱	۵/۴
۶	۱۳۸۴	۷	۹	۴	۲	۱	۱	۲۴	۶/۲
۷	۱۳۸۵	۱۸	۱۲	۱۵	۵	۲	۰	۵۲	۱۳/۳
۸	۱۳۸۶	۸	۱۱	۱۰	۲	۱	۱	۳۳	۸/۵
۹	۱۳۸۷	۶	۵	۳	۶	۰	۱	۲۱	۵/۴
۱۰	۱۳۸۸	۱۰	۷	۱۹	۱۱	۰	۰	۴۷	۱۲/۱
۱۱	۱۳۸۹	۵	۳	۸	۴	۲	۱	۲۳	۵/۹
۱۲	۱۳۹۰	۲	۹	۶	۵	۲	۰	۲۴	۶/۲
۱۳	۱۳۹۱	۴	۵	۸	۶	۱	۱	۲۵	۶/۴
۱۴	۱۳۹۲	۷	۶	۵	۳	۲	۴	۲۷	۶/۹
۱۵	۱۳۹۳	۳	۵	۱۱	۳	۱	۰	۲۰	۵/۱
	جمع	۹۶	۱۰۴	۱۰۸	۵۹	۱۳	۱۰	۳۹۰	۱۰۰

نشریه، با ۱۴ عنوان است. از نظر تعداد نگارنده بیشترین درصد مقاله‌های تک‌نگارنده مربوط به سال‌های ۱۳۸۰ با ۳۶/۴٪ و ۱۳۷۹ با ۳۵/۷٪ است و بیشترین مقاله‌های هم‌تألیفی مربوط به سال‌های ۱۳۹۰ با ۹۱/۷٪ و ۱۳۸۳ با ۹۰/۵٪ است.

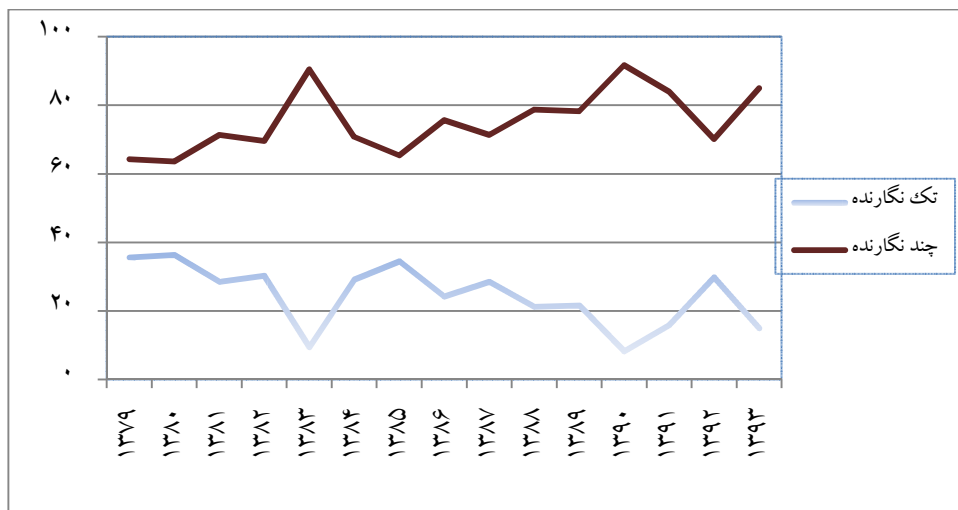
براساس مندرجات جدول ۱، بیشترین تعداد مقاله‌های منتشر شده در نشریه رستنیها به ترتیب مربوط به سال ۱۳۸۵ با ۵۲ عنوان و سال ۱۳۸۸ با ۴۷ عنوان است. کمترین تعداد مقاله در سال‌های ۱۳۷۹ و ۱۳۸۱، سال‌های آغازین فعالیت این



شکل ۱- تعداد مقاله‌ها و تعداد نگارندگان

رستنیها، دیده می‌شود. بر اساس اطلاعات مندرج در ستون سوم، تعداد مقاله‌های دارای سه نگارنده ۱۰۸ مقاله است که در مجموع ۳۲۴ نگارنده در تهیه و نگارش آن‌ها همکاری داشته‌اند. در این نمودار مقاله‌های با پنج نگارنده (۱۳ مقاله با ۸۵ نگارنده) و شش نگارنده (۱۰ مقاله با ۶۰ نگارنده) کمترین بسامد را نشان می‌دهند. همچنین در نشریه رستنیها مقاله‌ای با بیش از شش نگارنده مشاهده نشد.

در شکل ۱، ستون اول از سمت چپ، نشان می‌دهد که تعداد ۹۶ نفر در تهیه و تألیف ۹۶ مقاله (هر مقاله یک نگارنده) نقش داشته‌اند و ستون بعدی (دو نگارنده) تعداد مقاله‌هایی را نشان می‌دهد که در تألیف هر مقاله دو نویسنده مشارکت داشته‌اند، بر این اساس در نگارش ۱۰۴ مقاله مشخص شده، ۲۰۸ نگارنده همکاری و مشارکت داشته‌اند. در ستون سوم (سه نگارنده) بیشترین مقاله‌های گروهی منتشر شده در نشریه



شکل ۲- مقایسه روند تولید مقاله‌های تک‌نگارنده با مقاله‌های چندنگارنده.

مطالعه رشد آرامی داشته است اما در سال‌های ۱۳۸۳ و ۱۳۹۰ سیر صعودی داشته و در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۲ انتشار مقاله‌های هم‌تألیفی سیر نزولی داشته است.

شکل ۲، روند رشد تولید مقاله‌های با چندنگارنده را نشان می‌دهد. براساس منحنی نمایش داده شده گرایش نگارندگان به سمت هم‌تألیفی که به صورت مقاله‌هایی با بیش از یک نگارنده (چندنگارنده) نمایان شده، در بازه زمانی مورد

جدول ۲- وضعیت مشارکت کشورهای مختلف در تولید مقاله‌های نشریه رستنیها

نام کشور	تعداد نگارندگان مشارکت‌کننده در تهیه مقاله‌ها	درصد
ایران	۹۵۷	۹۴/۸
آلمان	۱۶	۱/۶
ژاپن	۵	۰/۴۹
ارمنستان	۴	۰/۴۰
آذربایجان	۳	۰/۳۰
آمریکا	۳	۰/۳۰
اتریش	۳	۰/۳۰
هلند	۳	۰/۳۰
ازبکستان	۲	۰/۲۰
انگلستان	۲	۰/۲۰
اسکاتلند، پرتغال، تایلند، ترکیه، چین، سوئد، فنلاند، لهستان، مالزی، نروژ، هند	۱۱	۱/۱
(هر کشور یک نگارنده)		
جمع	۱۰۰۹	۱۰۰

۹۵۷ نفر (۹۴/۸٪) را نگارندگان کشورمان نوشته‌اند و تنها ۵۲ نفر (۵/۲٪) نگارندگان از کشورهای دیگر در نگارش مقالات دخالت داشته‌اند.

براساس اطلاعات جدول ۲، عمده مقالات توسط نگارندگان ایرانی نوشته شده است. به نحوی که از مجموع ۱۰۰۹ نگارنده‌ای که در نگارش ۳۹۰ مقاله همکاری داشته‌اند، تعداد

جدول ۳- پرتولیدترین نگارندگان نشریه رستنیها

ردیف	نگارندگان پرتولید	نگارنده اول	نگارنده دوم	نگارنده سوم	نگارنده چهارم	نگارنده پنجم	نگارنده ششم	جمع مقالات
۱	مهرداد عباسی	۱۹	۱۲	۹	۴	-	-	۴۴
۲	رسول زارع	۱۲	۹	۱۰	۱	۱	-	۳۳
۳	اکبر خداپرست	۷	۱۳	۵	۲	-	-	۲۷
۴	محمد رضا آصف	۱۹	۷	-	-	-	-	۲۶
۵	جعفر ارشاد	۷	۵	۶	-	-	-	۱۸
۶	محمد امینی‌راد	۱۰	۷	-	-	-	-	۱۷
۷	سپیده ساجدی‌نیا	۱۴	۱	-	-	-	-	۱۵
۸	باهره جوادی	۱۳	۲	-	-	-	-	۱۵
۹	سعید شیرزادیان	۵	۶	۲	-	-	-	۱۳
۱۰	قربانعلی حجارود	۱	۱۱	-	-	-	-	۱۲
۱۱	بهرام شریف‌نبی	-	۸	۲	۱	-	۱	۱۲
۱۲	مصطفی اسدی	-	۵	۵	۱	۱	-	۱۲
۱۳	سیما زنگنه	۸	۳	-	-	-	-	۱۱
۱۴	فریده عطار	۲	۵	۴	-	-	-	۱۱
۱۵	خلیل بردی‌فتوحی	۴	۳	۲	-	-	-	۹

بر اساس جدول ۳، از مجموع ۵۷۳ نگارنده‌ای که در نگارش ۳۹۰ مقاله همکاری داشته‌اند، ۱۵ نفر از پرتولیدترین نگارندگان که در تولید حدود ۷۰٪ از کل مقالات مشارکت داشته‌اند را نشان می‌دهد. بر این اساس، مهرداد عباسی با ۴۳ مقاله و رسول زارع با ۳۳ مقاله و اکبر خداپرست با ۲۷ مقاله در رتبه‌های اول تا سوم قرار دارند.

جدول ۴- میزان مشارکت سازمان‌ها و مؤسسات در تهیه مقاله‌ها

ردیف	وابستگی سازمانی / کشور	فراوانی	درصد	فراوانی تجمعی
۱	مؤسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی کشور	۱۶۵	۴۲/۳	۴۲/۳
۲	دانشگاه تهران	۲۰	۵/۱	۴۷/۴
۳	دانشگاه گیلان	۱۹	۴/۹	۵۲/۳
۴	دانشگاه آزاد اسلامی	۱۹	۴/۹	۵۷/۲
۵	دانشگاه تربیت مدرس	۱۳	۳/۳	۶۰/۵
۶	هرباریوم سیاهک‌های ونکی توپینگن آلمان	۱۳	۳/۳	۶۳/۸
۷	مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور	۱۲	۳/۱	۶۶/۹
۸	دانشگاه شهید بهشتی	۱۲	۳/۱	۷۰
۹	دانشگاه اصفهان	۹	۲/۳	۷۲/۳
۱۰	نامشخص	۹	۲/۳	۷۴/۶
۱۱	دانشگاه گرگان	۸	۲/۱	۷۶/۷
۱۲	دانشگاه تربیت معلم تهران	۷	۱/۸	۷۸/۵
۱۳	دانشگاه الزهرا	۷	۱/۸	۸۰/۳
۱۴	دانشگاه بوعلی همدان	۸	۲/۱	۸۲/۴
۱۵	دانشگاه فردوسی مشهد	۵	۱/۳	۸۳/۷

وجود دارد و روحیه همکاری گروهی و تولید آثار مشترک (هم‌تألیفی) بین نگارندگان نشریه رستنیها مناسب است.

بحث

نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که نشریه علمی-پژوهشی رستنیها که به صورت دوفصلنامه (سالی دو شماره) منتشر می‌شود، طی ۱۵ سال انتشار منظم از سال ۱۳۷۹ (سال شروع نشریه) تا ۱۳۹۳ (سال انجام پژوهش)، ۳۹۰ عنوان مقاله تألیفی چاپ و منتشر کرده است. البته تعداد مقاله‌های چاپ‌شده در سال‌های مورد مطالعه یکسان نبوده و از تعداد ۱۴ مقاله در سال ۱۳۷۹ تا ۵۲ مقاله در سال ۱۳۸۵ نوسان داشته است. از مجموع ۳۹۰ مقاله مورد مطالعه، ۸۸٪ به زبان فارسی و ۱۲٪ به زبان انگلیسی چاپ و منتشر شده است. البته با توجه به اینکه زبان اصلی نگارش نشریه فارسی است و فقط در چند سال اخیر چند شماره از نشریه به زبان انگلیسی منتشر شده، طبیعی است که بخش عمده‌ای از مقاله‌ها به زبان فارسی و تعداد اندکی به زبان انگلیسی منتشر شده باشند. از بین نویسندگان اول ۳۹۰ مقاله مورد بررسی، ۶۱٪ از نگارندگان اول مقاله‌ها را مردان و مابقی (۳۹٪) را زنان تشکیل می‌دهند. نتایج به دست آمده در

بر اساس اطلاعات مندرج در جدول ۴، از مجموع ۵۲ مؤسسات و مراکز علمی که در تولید مقاله‌های این نشریه فعالیت داشتند، بر اساس ۱۵ مورد از پرتولیدترین مؤسسات و مراکز علمی تنظیم شده است. اطلاعات جدول فوق که به عبارتی نشان‌دهنده وابستگی سازمانی ۵۷۳ نگارنده از مجموع ۵۲ مؤسسه و مرکز علمی پژوهشی داخل و خارج از کشور است، حاکی از آن است که مؤسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی کشور با ۱۶۵ نگارنده (۴۲/۳٪) در صدر قرار دارد. در ادامه، دانشگاه تهران با ۲۰ و دانشگاه گیلان و دانشگاه آزاد اسلامی با ۱۹ نگارنده در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

برای بررسی فرضیه پژوهش مبنی بر تعیین همبستگی بین میزان مقاله‌های منتشر شده و هم‌تألیفی نگارندگان در نشریه رستنیها در سال‌های ۱۳۷۹ الی ۱۳۹۳، از همبستگی پیرسون (Pearson Correlation) استفاده شد. برای این منظور با استفاده از نرم‌افزار SPSS (نسخه ۲۲) ضریب همکاری گروهی نگارندگان، محاسبه و عدد ۷۷۴٪ حاصل شد. عدد به دست آمده ضمن تأیید فرضیه پژوهش بیانگر آن است که بین میزان مقاله‌های منتشر شده و هم‌تألیفی نگارندگان رابطه معنی‌داری

پژوهشگران و نگارندگان این مؤسسه برای چاپ و نشر مقاله‌هایشان تا حدودی آسانتر و سریعتر اتفاق می‌افتد، بیشترین آمار وابستگی سازمانی نگارندگان نشریه رستنیها متعلق به مؤسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی کشور است که با ۱۶۵ مقاله، در صدر قرار دارد و دانشگاه تهران با ۲۰ مقاله و دانشگاه گیلان و دانشگاه آزاد اسلامی هر دو با ۱۹ مقاله در رتبه‌های بعدی پرتولیدترین مؤسسات و مراکز علمی قرار می‌گیرند. علاوه بر این با در نظر گرفتن این مسئله که نشریه تخصصی رستنیها در ایران و به زبان فارسی منتشر می‌شود، بخش عمده‌ای از مقاله‌ها توسط متخصصان و نگارندگان ایرانی نوشته شده است. به نحوی که از مجموع ۱۰۰۹ بار ذکر نام نگارندگان (نگارنده اول تا ششم) ذیل ۳۹۰ عنوان مقاله چاپ شده، ۹۵۷ بار (۹۴/۸٪) نام نگارندگان کشورمان اشاره شده است و تنها ۵۲ بار (۵/۲٪) اسامی نگارندگانی از کشورهای دیگر به میان آمده است.

به منظور تأیید یا رد فرضیه پژوهش مبنی بر اینکه آیا بین میزان مقاله‌های منتشر شده و هم‌تألیفی نگارندگان در نشریه رستنیها طی سال‌های ۱۳۷۹ الی ۱۳۹۳، رابطه معنی‌داری وجود دارد؟ از همبستگی پیرسون استفاده شد. در این رابطه عدد ۰/۷۷۴٪ به دست آمد که مؤید فرضیه پژوهش است. شایان ذکر است که عدد به دست آمده نسبت به مواردی که به عنوان میانگین ضریب همکاری نگارندگان در پیشینه پژوهش‌های داخلی آمده است، ضریب همکاری بالایی محسوب می‌شود و نشان می‌دهد که نگارندگان نشریه رستنیها بیشتر تمایل به انجام کار گروهی و هم‌تألیفی دارند.

سپاسگزاری

در پایان لازم می‌دانم از جناب آقای دکتر سعید شیرزادیان مدیر داخلی و عضو محترم هیأت تحریریه نشریه رستنیها، به خاطر مساعدت و همکاری در ارایه اطلاعات لازم و همچنین از جناب آقای دکتر رسول زارع عضو محترم هیأت تحریریه نشریه به پاس راهنمایی‌های ارزشمندشان، تقدیر و تشکر نمایم.

References

Abam, Z. 2000. The study of scientific information productions by faculty members in Ahwaz Shahid Chamran University in 1979-99. Ahwaz, Shahid Chamran University.

این زمینه با نتایج اکثر پژوهش‌هایی که در بخش پیشینه‌های داخلی آمده است به خصوص نتایج پژوهش زارع فراشبندی و همکاران (۲۰۰۶)، مطابقت دارد. یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که حدود یک چهارم (۲۴/۶٪) مقاله‌ها به صورت تک‌نگارندگی تهیه شده و سه چهارم مقاله‌ها (۷۵/۴٪) به صورت گروهی یا هم‌تألیفی توسط دو تا شش نگارنده تهیه شده است. از میان مقاله‌هایی که به صورت هم‌تألیفی تهیه شده‌اند، مقاله‌های دارای سه نگارنده بیشترین فراوانی را دارند که با ۱۰۸ مقاله، ۳۲۴ نگارنده در تألیف آن‌ها مشارکت داشته‌اند. پس از آن مقاله‌های دارای دو نگارنده با فراوانی ۱۰۴ مقاله و مشارکت ۲۰۸ نگارنده، در جایگاه دوم قرار می‌گیرند. کمترین میزان مربوط به مقاله‌های با شش و پنج نگارنده با فراوانی ۱۰ و ۱۳ مقاله است. در مجموع در تهیه و تألیف ۳۹۰ عنوان مقاله منتشر شده، تعداد ۵۷۳ نگارنده مشارکت داشته‌اند و این تعداد نگارنده ۱۰۰۹ بار (به عنوان نگارنده اول تا ششم) در تألیف مقاله‌ها نقش داشته‌اند. تولید مقاله‌های با چندنگارنده در دوره ۱۵ ساله انتشار نشریه، روند یکنواختی نداشته و دارای فراز و فرودهای نسبتاً آرامی بوده است. همان‌گونه که در شکل ۲ نیز به خوبی نمایان است، سال‌های ۱۳۸۳ و ۱۳۹۰ تولید مقاله‌های با چندنگارنده افزایش یافته و سال‌های ۱۳۷۹، ۱۳۸۵ و ۱۳۹۲، تولید مقاله‌های چندنگارنده کاهش داشته است.

در ارتباط با گرایش اغلب نگارندگان به هم‌تألیفی نتایج این پژوهش با تمامی نتایج مورد استناد در پیشینه‌های پژوهش بویژه ایبیر، بیلز و لرانگه (۲۰۱۳) و حیدری و صفوی (۲۰۱۲) مطابقت دارد. علاوه بر این، در خصوص انگیزه و گرایش نگارندگان به انجام کار مشترک و تهیه مقاله به صورت گروهی، نتایج به دست آمده در این مطالعه با دیدگاه آبام (۲۰۰۰) همخوانی دارد. از میان ۵۷۳ نگارنده‌ای که در تولید ۳۹۰ مقاله دخالت و مشارکت داشته‌اند، ارایه جدول کامل حاوی نام نگارندگان مقدور نبود و ناگزیر در قالب این مقاله فقط ۱۵ نفر از پرتولیدترین نگارندگان معرفی شده‌اند. همچنین، در میان مؤسسات و مراکز علمی پرتولید می‌توان به این نکته اشاره کرد که با توجه به اینکه صاحب امتیاز نشریه رستنیها، مؤسسه تحقیقات گیاه‌پزشکی کشور است و از طرف دیگر دسترسی

Ahn, J.O., Dong, Hyun & Lee, Jeong D. 2014. The scientific impact and partner selection in collaborative research at Korean universities. *Scientometrics* 100(1): 173-188.

Danesh, F., Abdulmajid, A., Afshar, M., Mousavifar, S. & Farhadi, F. 2009. The correlation between

- knowledge production and collaboration among LIS scientists in the world. *Science and Information Quarterly* 25(1): 5–22.
- Hart, R.L. 2007. Collaboration and article quality in the literature of academic librarianship. *The Journal of Academic Librarianship* 33(2): 190–195.
- Heydari, M. & Safavi, Z. 2012. The survey of Collaborative Coefficient of article authors in “Journal of Research in Medical Sciences” since 2007 to 2011. *Research in Medical Sciences* 36(2): 109–113.
- Ibanez, A., Bielza, C. & Larranaga, P. 2013. Relationship among research collaboration, number of documents and number of citations: a case study in Spanish computer science production in 2000–2009. *Scientometrics* 95(2): 689–716.
- Jonkers, K. & Tijssen, R. 2008. Chinese researchers returning home: Impacts of international mobility on research collaboration and scientific productivity. *Scientometrics* 77(2): 309–333.
- Marefat, R., Makvande Hoseini, S., Abdulmajid, A. & Salimi, S. 2013. A survey on Collaboration Rate of Authors in Producing Scientific Papers in Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology during 2000–2010. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology* 18(4): 293–298.
- Riyahi, A. & Nouroozi, A. 2009. Evaluation of scientific cooperation between countries of Persian Gulf area and Scandinavian countries in Scopus databases in 1989–2009. *Rahyaft* 48: 91–110.
- Wang, Y. Wu, Y., Pan, Y., Ma, Z. & Rousseau, R. 2005. Scientific Collaboration in China as reflected in co-authorship. *Scientometrics* 62(2): 183–198.
- Zare-Farrashbandi, F., Karbalaee, M., Baji, F. & Zahedian, M. 2006. Group participation and major issues of journal of Shahid Chamran Medical Science University, Ahwaz. *Health Information Management* 2: 20–24